

بررسی و مطالعه معماری دوره قاجاریه با توجه به روند شکل گیری و تغییرات عناصر شکل دهنده بنا

احمد رضا کابلی*، پویا دولابی، فاطمه نظرزاده، غزاله مسافرزاده

- ۱- احمد رضا کابلی (دانشجوی دکترا معماری دانشگاه آزاد اسلامی بوشهر)
- ۲- پویا دولابی (استادیار دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه خلیج فارس)
- ۳- فاطمه نظرزاده (دانشجوی دکترا معماری دانشگاه آزاد اسلامی بوشهر)
- ۴- غزاله مسافرزاده (دانشجوی دکترا معماری دانشگاه آزاد اسلامی بوشهر)

*نویسنده مسئول: ahmadrezakaboli@yahoo.com

چکیده

جایگاه و مرتبه ی معماری قاجار در تاریخ معماری گذشته ی ایران قبل از دوره ی جدیدی تواند محل بحث و تأمل باشد. به طور خلاصه، معماری قاجار ادامه دهنده ی معماری دوران های پیش به خصوص صفویه است. در بسیاری موارد به علت ورود عناصری مانند خیابان و میدان به ایران و همچنین سفر به اروپا و... تغییراتی در معماری قاجار رخ می دهد و معماری در این دوران نسبت به این عناصر شکل می گیرد. در دوران قاجار عناصر و اشکالی مانند روزن های قوسی شکل و هلالی بالای ارسی، سنتوری، حوض خانه و... وارد معماری می شوند که از مشخصات معماری این دوره به حساب می آیند. بنابراین در دوران قاجار با وجود ورود عناصر جدید مانند خیابان و میدان به معنای امروزی شاهد رشد و تکامل معماری هستیم. بنابراین در این پژوهش به معرفی بیشتر معماری قاجار و عناصر رایج در معماری قاجار می پردازیم.

واژه های کلیدی: معماری، قاجار، خیابان، میدان، سنتوری، قوس

۱- مقدمه

در قرن نخست حکومت صفوی شاه عباس، قبیله ی قاجار را- که یکی از قوی ترین قبایل ترک زبان است- به سه قسمت تقسیم می-کند، می شوند، در کنار رود « اشتاق باش » و « یوخاری باش » یک قسمت را در مرو، قسمت دوم را در گرجستان و قسمت سوم که به دو شعبه ی گرگان مستقر کرد [۱] قاجار یکی از قوی ترین قبایل ترک نژاد است که حدود ۷۰۰ سال پیش برای اولین بار نام قاجار در تاریخ ذکر شده است، چرا که اصل ایل قاجار را به ترک بن یافت بن نوح نسبت می دهند و گفته اند چون از اولاد قاجار نویان بن سرتاق (از بزرگان درگاه و از سرهنگان سپاه هلاکوخان). بوده اند به نام جد اعلی شهرت یافته اند [۱] به شکل شماره ۱ مراجعه کنید.